

El dret a rebre classes de religió islàmica

Sentència de la Sala Contenciosa Administrativa del Tribunal Superior de Justícia de les Illes Balears núm. 376/2025, de 10 de setembre (ponent: Sra. Frigola Castellón) ECLI:ES:TSJBAL:2025:801

Fernando Socías Fuster

President de la Sala Contenciosa Administrativa
del Tribunal Superior de Justícia de les Illes Balears

<https://doi.org/10.36151/RJIB.2025.27.15>

PLANTEJAMENT INTRODUCTORI

Una mare va sol·licitar de la Conselleria d'Educació que s'impartís als seus fills l'assignatura de religió islàmica a l'escola pública a la qual assisteixen. Davant la desestimació presumpta de la seva sol·licitud es va interposar el recurs contenciós administratiu pretenent que, a l'empara dels articles 14 i 27.3 de la Constitució, el Tribunal reconegui el dret que li assisteix a que els seus fills rebin ensenyament religiós islàmic en el centre escolar en el qual cursen els seus estudis.

Similars sol·licituds s'han presentat, però per rebre l'assignatura en centres educatius concertats d'ideari catòlic.

EL CRITERI DEL TRIBUNAL

«El derecho a la educación religiosa en la enseñanza es un derecho fundamental de configuración legal, lo que significa que no es un derecho absoluto, y debe prestarse por los poderes públicos en las condiciones fijadas por el ordenamiento jurídico. Ese derecho del cual la CE anuncia su contenido esencial en el artículo 27, ciertamente implica un desarrollo y una delimitación de sus límites que se efectúa por medio de ley orgánica, con arreglo a lo señalado en el artículo 81-1 de la CE y, sucesivamente, por el resto de disposiciones normativas y generales que lo van desarrollando, regulación que obviamente está sujeta al principio de jerarquía normativa y que no puede dejar vacío de contenido el núcleo esencial que la Constitución protege y reconoce.

En definitiva, el derecho de los padres a que sus hijos reciban la formación religiosa y moral que sea acorde a sus propias convicciones, es un derecho fundamental condicionado por otras normas, que desarrollan ese derecho fundamental.

La Administración tiene la obligación de prestar en la enseñanza pública educación religiosa, asignatura que, para los alumnos, es voluntaria. En esa oferta, cabe incluir por supuesto, distintas confesiones, siempre y cuando tengan concertado con el Estado los convenios correspondientes que las reconozcan como tales, y tengan también reconocido por el Estado el derecho a ser impartidas como enseñanza religiosa durante la etapa educativa.

En el caso de autos, el reconocimiento de ese derecho para la religión islámica se recoge en el artículo 10 de la Ley 26/1992 de 10 de noviembre, cuyo contenido ya hemos transcrito.

Pero ese reconocimiento no significa que tal enseñanza religiosa pueda ser exigida en cualquier centro público educativo, porque el derecho fundamental que reconoce la CE a los padres en el artículo 27-3, al no ser un derecho absoluto, está sujeto a la regulación legal que lo aplica.

[...]

El defecto causante de la vulneración reside en la falta de información al recurrente en torno a los mecanismos reguladores que permitan satisfacer el legítimo derecho del recurrente a que su hija reciba educación religiosa acorde a sus creencias. El solicitante que tiene a su favor el derecho reconocido constitucionalmente en el artículo 27-3, se ve impedido de disfrutarlo en la medida que se ha ignorado su petición impidiéndole satisfacer el derecho que le asiste de que su hija reciba educación religiosa islámica.

Ahora bien, el derecho fundamental no consiste en que esa enseñanza religiosa tenga lugar en el concreto Colegio XXX de Palma tal y como solicita el recurrente, sino en el derecho a recibir esa enseñanza en un centro público correspondiente a un entorno de proximidad al domicilio del recurrente.

Para ello la Conselleria d'Educació, debe desplegar la actividad precisa para impartir tal enseñanza religiosa en los centros públicos de que dispone en toda la isla lo que incluye Palma. Y no lo ha hecho. Al contrario, al extinguirse la vigencia del Acuerdo de 30 de septiembre de 2019, ni lo ha renovado, ni tampoco ha justificado en el debate que haya organizado impartir esa enseñanza, con arreglo a los recursos públicos de que dispone, y de acuerdo a las necesidades de población que demanda esa enseñanza en la confesión islámica. Al contrario, con la actitud seguida frente a la petición del recurrente, consistente en ignorarla por completo, ha vulnerado

su derecho fundamental del recurrente a poder recibir su hija enseñanza de religión islámica, negándole toda información que pudiera hacer efectivo ese derecho.

[...]

Declaramos la existencia de vulneración del derecho fundamental del recurrente reconocido en el artículo 27-3 de la CE y le reconocemos el derecho a que su hija Lina, la única para la cual presentó la solicitud correspondiente, reciba enseñanza religiosa islámica y lo haga en un centro escolar en la localidad de Palma».

COMENTARI

En altres estats del nostre entorn, com a França, es parteix del principi de laïcisme en l'educació, de manera que la separació entre la societat civil i la societat religiosa es trasllada a l'àmbit de l'educació pública. Així, les creences religioses queden excloses de la formació educativa on els qüestionaments no han de ser religiosos, sinó científics i pedagògics.

A Espanya, la Constitució va optar per arrossegar la tradicional presència de la formació religiosa en els col·legis i recull en el seu article 27.3 que «[e]ls poders públics garanteixen el dret que assisteix els pares per tal que els fills rebin la formació religiosa i moral que vagi d'acord amb les seves conviccions». Els tribunals de justícia han conegut de molts de recursos que giren entorn del contingut de la formació de la religió majoritària a Espanya, la catòlica. L'Acord sobre Ensenyament i Assumptes Culturals subscrit entre la Santa Sede i l'Estat espanyol, de 3 de gener de 1979, preveu que els plans educatius no universitaris inclouran l'ensenyament de la religió catòlica en tots els centres d'educació, en condicions equiparables a les altres disciplines fonamentals.

En el pla jurisdiccional i en allò que afecta l'ensenyament de la religió catòlica, els criteris jurisprudencials essencials estan degudament consolidats: (i) es configura un règim jurídic en el qual l'ensenyament religiós és una obligació per als centres: han d'oferir-la; (ii) és un dret dels pares dels alumnes decidir si els seus fills la cursen o no; (iii) per als alumnes els pares dels quals optin perquè no ho facin, també s'ha confirmat la solució consistent que no estiguin obligats a seguir una assignatura alternativa sinó que, com diuen els reials decrets 157/2022 i 217/2022, rebin una atenció educativa de la naturalesa que expliquen les seves disposicions addicionals primeres; (iv) l'ensenyament de la religió catòlica s'ajustarà a les previsions

de l'Acord amb la Santa Sede, serà objecte d'avaluació però sense que la seva qualificació compti a l'efecte de mitjana en tots els aspectes que impliquin concurrència competitiva i, (v) s'avalua que aquest ensenyament rebi un tractament anàleg al de les assignatures específiques.

Amb la nova realitat social producte de la immigració, el nombre de famílies que professen la religió islàmica ha conduït al fet que invoquin l'aplicació de l'article 27.3 de la Constitució així com de l'article 2 de la Llei orgànica 7/1980, de 5 de juliol, de llibertat religiosa, el qual estableix el dret a «[r]ebre i impartir ensenyament i informació religiosa de qualsevol índole, ja sigui oralment, per escrit o per qualsevol altre procediment; elegir per a ell mateix, i per als menors no emancipats i incapacitats, sota la seva dependència, dins i fora de l'àmbit escolar, l'educació religiosa i moral que estigui d'acord amb les seves pròpies conviccions».

Òbviament, ni la Constitució ni la citada Llei orgànica es refereixen, en exclusiva, a la religió catòlica, per la qual cosa, tal com recull la Sentència comentada, són drets perfectament pretesos pels pares que professen la religió islàmica.

Però, com adverteix la Sentència, és un dret de configuració legal, per la qual cosa el seu exercici queda emmarcat per les condicions fixades per l'ordenament jurídic. I, a diferència del que ocorre amb la religió catòlica — en el qual l'Estat es troba compromès per l'Acord internacional amb la Santa Sede de 1979— el marc legislatiu que concerneix la religió islàmica, és distint. Concretament, el recollit a la Llei 26/1992, de 10 de novembre, per la qual s'aprova l'Acord de Cooperació de l'Estat amb la Comissió Islàmica d'Espanya. L'esmentada Llei garanteix als alumnes musulmans, als seus pares i als òrgans escolars de govern que ho sol·licitin, l'exercici del dret dels primers a rebre ensenyament religiós islàmic en els centres docents públics i privats concertats —sempre que, quant a aquests últims, l'exercici d'aquell dret no entri en contradicció amb el caràcter propi del centre— en els nivells d'educació infantil, educació primària i educació secundària.

A partir d'aquí sorgeixen uns potencials conflictes la resolució dels quals no és clara. El dret a rebre educació islàmica —i correlativa obligació de l'Administració educativa d'oferir-la— s'ha de donar en tots i cadascun dels centres públics en què se sol·liciti? És suficient que ho demani un sol alumne del centre perquè hagi d'impartir-se la mateixa?

Davant aquesta situació, l'Administració educativa va signar convenis amb la Comissió Islàmica d'Espanya per concentrar l'educació en determinats centres.

No obstant això, vençuts els convenis i mancant aquests, la Sentència comentada estableix que això no comporta que l'Administració educativa quedi alliberada de la seva obligació de garantir el dret reconegut en l'article 27.3 CE.

La Sentència adverteix que, a diferència del que ocorre amb el Conveni amb la Santa Sede que obliga l'Administració educativa a oferir ensenyament de religió catòlica en tots els centres no universitaris, no es preveu normativament aquest grau d'extensió per a la resta de religions. La Sentència comentada no desconeix la problemàtica derivada que actualment no existeix demanda de rebre ensenyament de religió islàmica en tots i cadascun dels centres educatius públics, o que en el centre concret en el qual es formula la petició pot ser que no concorrin alumnes suficients que justifiqui la implantació de l'assignatura, o fins i tot que la Comissió Islàmica d'Espanya no disposi de professors suficients per atendre les demandes puntuals en dispersos centres educatius.

Davant això, en el difícil equilibri de respectar el dret dels pares amb les capacitats de l'Administració educativa, opta per reconèixer que els menors tenen dret a rebre ensenyament religiós islàmic en un centre escolar en la localitat de Palma, que és la localitat en la qual resideixen. Se satisfà així el dret a rebre aquesta educació, però sense que el dret s'estengui a exigir que ho sigui en un centre concret o el que demani l'alumne o pares.

Finalment, la Sala Contenciosa Administrativa del TSJIB ha dictat recentment la Sentència 411/2025, de 16 d'octubre, en una petició similar, però aquesta adreçada a que l'assignatura de religió islàmica li fos impartida en un centre privat concertat d'ideari catòlic. Davant la falta de resposta de l'Administració, la Sala acorda que l'Administració ha de resoldre la petició després de valorar si l'exercici del dret no entra en contradicció amb el caràcter propi d'aquest centre.